

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

УДК 316.4.063.4 (477)

DOI <https://doi.org/10.32838/2663-6468/2020.1/01>**Миколаєць О.О.**

Міжрегіональна академія управління персоналом

НАУКОВІ ТЕОРІЇ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Визначено, що в сучасному державному управлінні можна виділити два підходи до розгляду поняття «соціальна політика» – у ширшому і вузькому сенсі. У першому трактуванні поняття включає в себе всі події і зв'язку суспільних відносин, тобто в цьому сенсі поняття «соціальна політика» і «політика» збігаються, тому що політична діяльність розглядається як соціальна. Зазначено, що прихильники другого підходу розглядають соціальну політику як різновид загальної політики, що має свою специфіку, а отже, свій об'єкт впливу. Об'єктом соціальної політики з соціальна сфера життя суспільства, куди включаються всі соціальні групи або індивіди, кожен з яких займає в суспільстві своє особливе становище. Суспільні відносини становлять зміст соціальної сфери. Отже, якщо об'єктом соціальної політики з соціальною сферою, то суб'єктом її виступають, перш за все, інститути політичної системи – держава, партії, профспілки та інші суспільно-політичні об'єднання, тому видається важливим аналіз їхніх функцій та впливу в рамках Європейського Союзу.

Було визначено, що соціальна політика була схвалена більшістю стратегічних акцентів інтересів найважливіших соціальних груп. Будучи координатором і регулятором суспензій, воно буде ефективною лише для мислення, вам потрібно буде представляти інтерес до інтересів майбутнього, і встановлені принципи будуть важливими. Основним критерієм вібрації з відповідальністю за стійкість суспензії. Соціальна політика підштовхується до посилення принципу індивідуальності населення принципом солідарності. Соціальні проблеми завжди виливалися в систему економічних, політичних, правових, моральних питань у припиненні, вони означали значний мир і швидкість розвитку.

Для моделі соціальної діяльності формується принцип організації та функції програми соціального забезпечення. Корисний огляд соціальної політики на основі диференціації з точки зору інтересів найтихіших соціальних груп (точніше, ранжування їхніх інтересів). Основна типологія зумовлена різними політичними позиціями: тут можна побачити консервативні, ліберальні, соціальні, демократичні та економічні позиції. Зрештою, можна виділити типологію, засновану на науково-теоретичних методах.

Ключові слова: європейська інтеграція, соціальна політика, суспільство, політична система, об'єднання, соціально-економічні відносини.

Постановка проблеми. У динамічно мінливому світі, у зв'язку з процесами глобалізації, збільшенням мобільності основних факторів виробництва, зростанням конкуренції між країнами за інвестиції, нові ринки збуту і виробництва стає очевидною неминучість змін у підходах до соціальної політики і розвитку нової соціальної стратегії, яка відповідає запитам сучасності. Соціальна складова частина політики відіграє дедалі важливішу роль. Державна соціальна політика з найважливішою складовою

частиною внутрішньої політики держави, вона покликана регулювати соціально-економічні відносини в суспільстві в інтересах і через інтереси основних соціальних груп населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні аспекти проблем соціальної держави відображені в дослідженнях українських вчених М. Багмета, В. Дерегі, О. Дороніна, О. Єрмоловської, А. Крупника, В. Руденко, Ю. Шклярського та ін. Соціальній політиці в глобальному вимірі присвячена монографія Т. Семігиної.

Проте можна стверджувати, що це питання вимагає додаткових наукових досліджень, що і зумовило вибір теми наукової статті.

Постановка завдання. Метою статті з дослідження підходів до формування державної соціальної політики в умовах європейської інтеграції.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасному державному управлінні можна виділити два підходи до розгляду поняття «соціальна політика» – в ширшому і вузькому сенсі. У першому трактуванні поняття включає в себе всі події і зв'язок суспільних відносин, тобто в цьому сенсі поняття «соціальна політика» і «політика» збігаються, тому що політична діяльність розглядається як соціальна.

В останні десятиліття тенденції такі, що обсяг і зміст функції соціальної політики в усьому світі розширюються. Розгляд основних функцій соціальної політики в подальшому допоможе у процесі аналізу ролі і місця держави в сучасних умовах.

По-перше, це функція регулювання відтворення робочої сили. У розвинених країнах соціальної сфері держава приділяє величезну увагу через розвиток продуктивних сил і перехід від екстенсивного розвитку виробництва до інтенсивного, у зв'язку з чим стали пред'являтися вищі вимоги до якості робочої сили.

По-друге, функцією соціальної політики з заохочення мотивацій до праці. Практика показує, що в сучасному суспільстві використовуються різні види мотивації, при цьому основна роль належить винагороді за працю.

По-третє, до числа функцій соціальної політики належить соціальний захист населення. Якщо соціальна політика захищає індивідів від потреби і припущення і одночасно сприяє згоді між соціальними групами, то вона справляється з процесом регулювання соціальних інтересів.

Соціальна політика покликана вирішувати поточні і стратегічні суперечності з урахуванням інтересів різних соціальних груп. Виступаючи координатором і регулятором суспільства, вона буде ефективна тільки за умови, що буде представляти різноманіття інтересів з урахуванням їх ієрархії і пріоритетності, у встановленні якої і полягають основні завдання соціальної політики. Основним критерієм вибору пріоритетів має бути стабільність суспільства [3, с. 22].

Соціальна політика реалізується на державному рівні через систему соціальних програм, спрямованих на вирішення тієї чи іншої соціальної проблеми. Пріоритетність соціальних про-

грам має формуватися з урахуванням зворотного зв'язку представників груп інтересів, яких представляє ця програма. Однак це теорія і ідеал, до якого прагне, – на практиці часто все відбувається інакше. Яскравим прикладом тому служить єдина соціальна політика ЄС.

Соціальні проблеми завжди впливали на систему економічних, політичних, правових, моральних відносин у суспільстві, суттєво визначали характер і темпи його розвитку. Визнаючи цю роль соціального виміру (яка багаторазово зростала в останні десятиліття), провідні держави світу та нові утворення, такі як Європейський Союз, найбільше регіональне і найбільш просунуте наднаціональне об'єднання, створюють власні соціальні моделі.

Перерозподіл грошей між різними регіонами Євросоюзу зумовлюється розривом в їх соціально-економічному розвитку. Підтримка слабозрозвинених регіонів зумовлюється не тільки необхідністю виконувати патетичні декларації щодо усунення соціальної несправедливості, а й цілком прозаїчними розрахунками. Підтримка бідних зміцнює загальну стабільність, в якій завжди зацікавлені солідні у підприємницьких колах. У довгостроковій перспективі розрив у доходах населення різних регіонів ЄС може обернутися серйозними неприємностями і для розвинених регіонів [1, с. 48]. В інтересах виробників продавати якомога більше своєї продукції, що неможливо зробити в бідних районах. Істотна різниця в заробітній платі призводить до обмеження ринку збуту.

Загальна валюта ЄС – євро – стане успішно функціонувати, тільки якщо у всіх країнах Євросоюзу будуть створені однакові умови для економічної діяльності. Економічна слабкість деяких держав може послабити і євро, знизивши його конкурентоспроможність. Ухвалення в ЄС країн Центральної та Східної Європи повністю відкрило їхні ринки для західноєвропейських виробників. Так, наприклад, після падіння Берлінської стіни західноєвропейський експорт у Східну Європу зростав значно випереджаючими темпами, ніж імпорт звідти. За оцінками економістів, 10%-ве збільшення західноєвропейського експорту в Східну Європу привело до зростання ВВП у країнах Західної Європи на 0,1–0,5%.

Напрошується висновок, що поряд із фінансовою допомогою економічно менш розвиненим країнам створення єдиної стратегії соціальної політики з можливим варіантом вирішення проблеми згладжування сильної, якщо не політичної, то хоча б економічної нерівності.

Питання про існування і можливості створення єдиної моделі соціальної політики для Європи викликає різні думки. Формування такої моделі неможливе через досить значні відмінності в структурі соціально-економічного забезпечення країн-учасників. Одні вважають єдину модель соціальної політики зразком суспільного ладу, а її основні принципи – основою для його вдосконалення. Інші зовсім заперечують існування єдиної європейської соціальної моделі, стверджуючи, що ліберальна соціальна система Великої Британії, корпоративна модель Німеччини і Франції, соціал-демократична Скандинавії – абсолютно різні і самодостатні соціальні моделі [2, с. 23].

У рамках роботи не планувалася детально зупинятися на цьому аспекті. Хотілося лише позначити можливі подальші перспективи розвитку єдиної стратегії соціальної політики для країн-членів ЄС. З упевненістю можна сказати, що всі національні соціально-економічні моделі країн-членів ЄС спираються на єдині принципи: соціальна справедливість, соціальна безпека, соціальне об'єднання, конкурентоспроможна економіка, що вже само по собі зумовлює усвідомлення факту можливості існування єдиної соціальної стратегії Європи.

У зв'язку з цим очевидність наявного єдиного соціального спрямування і якоїсь стандартизації цій галузі не викликає особливих сумнівів, проте на рубежі століть виникає інше питання: чи зможе, чи здатна єдина соціальна політика в умовах глобалізації і за наявності національних відмінностей держав-членів дати гідну відповідь на виклики сучасності з урахуванням того факту, що соціальна інтеграція у Співтоваристві відстає від інтеграції економічної?

Якщо говорити про формування Єдиної соціальної моделі – ЄСМ, то реалізація ЄСМ передбачає вдосконалення структури управління товариства, яка базуватиметься на принципах соціального діалогу, передбачає наявність толерантності у всіх його учасників, їх готовності до розумних компромісів [2, с. 34].

Розмірковуючи про можливість формування ЄСМ, зазначимо, що важливою умовою її існування в різних державах-членах з сукупність зусиль як інститутів державної влади, так і політичних партій, профспілок, неурядових організацій. Саме завдяки їх взаємодії на базі принципів, сформульованих в ЄСМ, виглядає цілком реалістичною теза про створення зон соціальної безпеки, які зіллються в єдиний соціальний простір ЄС, заснований на інноваціях і нових соціальних техноло-

гіях. Його опорою стануть соціальне партнерство нового рівня, соціальна солідарність і згуртування, проголошені ЄСМ. Так само міркують деякі політологи, які вважають ЄСМ вже нинішньою реальністю. На думку автора, нині перед Європейським Союзом стоїть більш реалістичне завдання – формування єдиної соціальної стратегії.

Для того, щоб глибше зрозуміти можливості формування і перспективи Єдиної соціальної політики, проаналізуємо відмінності в моделях соціально-економічної політики Європи. Під моделлю соціального захисту розуміються сформовані принципи організації і функціонування програм соціального забезпечення.

Проблеми дослідження державної соціальної політики в умовах європейської інтеграції можна вирішити на основі наукового світогляду, пов'язаного з безперервним оновленням знань і уявлень, що випливають із досвіду практичного ведення соціальної політики держави і теоретичних осмислень.

В останні роки через істотних змін у соціальному середовищі розширилися межі пізнання економічних процесів і явищ. Ця обставина дала змогу збагатити методологію, за допомогою якої можливо глибше дослідити економічний зміст, сутність державної соціальної політики в умовах європейської інтеграції.

Методологія (від «метод» і «... логія») – це вчення про структуру, логічну організацію, методи та засоби певної діяльності.

Методологія в цьому широкому сенсі утворює необхідний компонент будь-якої діяльності, в тому числі і формування соціально-економічної політики, оскільки остання стає предметом усвідомлення, навчання і раціоналізації. Оскільки методологія виступає у формі як розпоряджень і норм, в яких фіксуються зміст і послідовність певних видів діяльності (нормативна методологія), так і описів фактично виконаної діяльності, зазвичай її розуміють як методологію наукового пізнання, тобто як вчення про принципи побудови, форми і способи науково-пізнавальної діяльності в галузі державної соціальної політики.

Методологія дослідження державної соціальної політики дає характеристику її компонентів – об'єкта, предмета, проблем, сукупності дослідницьких засобів, необхідних для вирішення цих проблем, а також формує уявлення про послідовність наших дій у процесі дослідження державної соціальної політики, тобто визначає принципи та методи дослідження, що проводиться, на яких ми і зупинимось в цьому розділі.

Завдяки використанню в науковому пошуку безлічі методологічних підходів у комплексі, вдається створити більш цілісне уявлення про державну соціальну політику, її складники, форми, а також способи, інструменти і методи, розробити пропозиції, які можна рекомендувати для практичного застосування.

І тому щоб краще зрозуміти, що з себе представляє державна соціальна політика, необхідно не тільки вивчити і критично осмислити різні теоретичні погляди, розкрити сутність цього явища, але і з'ясувати його принципи і методи, тобто зрозуміти, що це, як це і на підставі чого відбувається.

Принципи дослідження тісно взаємопов'язані з системою методів дослідження державної соціальної політики. Будь-який метод, на наш погляд, може привести до створення принципу і, навпаки, періодично принцип переходить у розряд методів або, як це відбувається в нашому дослідженні, принципи накладаються на методи, мають подвійну природу. Наприклад, метод історичного пізнання – принцип історизму, діалектичний метод пізнання – принцип діалектики та тощо.

Вчені застосовують і застосовували різну методологію, вивчаючи державну соціальну політику. Як показало проведене в першому розділі дослідження, першими, хто застосував методологію вивчення державної соціальної політики, були меркантилісти. Меркантилісти використовували в основному емпіричний і математичні методи.

Представники класичної теорії застосували до дослідження державної соціальної політики методи аналізу та наукової абстракції, математичні методи, критичний метод.

Марксисты в дослідженнях в області державної соціальної політики використовували принцип історизму і метод структурного аналізу.

Неокласики ввели принцип обліку людського фактора, принцип граничних величин, абсолютної залежності будь-якого рішення про державні витрати від оцінки індивідуального добробуту, застосували метод моделювання, системно-структурного аналізу.

Представники ортодоксального кейнсіанства використовували метод неокласичного синтезу.

Висновки. Ми в своєму дослідженні розмежували принципи і методи, виділивши спочатку принципи. Перший принцип у нашому дослідженні пов'язаний з урахуванням дії нелінійних законів, другий принцип – із системним аналізом, третій – із принципом діалектики, історизму, четвертий – з урахуванням особистісного фактору у всіх соціально-економічних відносинах.

Основним змістом першого принципу з розуміння будь-якого явища і процесу як системи, що самоорганізується, живе за нелінійними законами. «Одна з найбільш характерних особливостей нелінійних систем – порушення в них принципу суперпозиції. Результат кожного з впливів у присутності іншого виявляється не таким, яким він був би, якби інший вплив був відсутнім». У цьому випадку державна соціальна політика дійсно порушує принцип суперпозиції, бо вона діє на кожному рівні влади і має свої пріоритетні складники, методи, способи і інструменти впливу, що дозволяє зробити висновок про її нелінійність.

Ідеєю другого принципу з розуміння системи як цілого і частини. Як ціла система має автономність, незалежність, зв'язаність і внутрішню замкнутість від середовища. Як частина цілого вона належить до більшої системи.

Список літератури:

1. Anderson, H.E. What Activates an Identity? The Case of Norden. *International Relations*. 2010. Volume 24. Issue 1. P. 46–64.
2. Brubaker, R., Cooper, F. Beyond “identity”. *Theory and Society*. 2000. Vol. 29. P. 1–47.
3. Bruter, M. On What Citizens Mean by Feeling ‘European’: Perceptions of News, Symbols, and Borderlessness. *Journal of Ethnic and Migration Studies*. 2004. Vol. 30 (1). P. 21–39.

Mykolaiets O.O. SCIENTIFIC THEORIES OF FORMING STATE SOCIAL POLICY IN THE CONDITIONS OF EUROPEAN INTEGRATION

It is marked that, in the case of the sovereign administration it is possible to see two approaches to understanding the social policy – in the broadest and most important sense. The first interpretation of the concept includes the whole understanding and the sound of suspension, because the main sense of understanding is social policy and politics, because there is a great deal of social awareness. It is indicated that the coilers of the other approach take a look at the social policy as a kind of foreign policy, which has its own specifics, and now, there's a great deal of excitement. About social policy the social sphere is living in suspension, wherever all social groups are included, but the individuals, who are skinny in their own way, are occupied in their own camps. Suspicious relationships become a serpent of the social sphere. From now on, as a rule, there is a social sphere, then a subgroup of Russia is open, first for everything, the institute of political

system is a state, party, professional and political, it is important to acknowledge analysis of the functions and taste within the framework of the European Union.

It has been designated that the social policy has been approved by the majority of the strategic and super-emphasis of the interests of the most important social groups. Being the coordinator and regulator of suspensions, it will be effective only for thinking, you will need to represent interest in the interests of the future, and the established principles will be important. The main criterion for vibration is the responsibility for the stability of the suspension. The social policy has been pushed to reinforce the principle of individuality of the population by the principle of solidarity. Social problems were always poured into the system of economic, political, legal, moral issues in suspension, they signified a significant peace and speed of development. Recognizing the role of social dimension (the yak has grown a lot in the last ten years), more and more power, such as the European Union, the most regional and the most modern.

Independently of those who, at first glance, can be found, in the national social systems, I am trying to save more of the European Union, more than that, because it's a skin power that is expensive and well-formulated. For the model of social activity, the principle of organization and function of the program of social security is formed. Helpful review of social policies based on differentiation from the point of view to the interests of the quietest social groups (more precisely, the ranking of their interests). The main typology is due to different political positions; here it is possible to see conservative, liberal, social, democratic and economic posits. Finally, it is possible to identify a typology, based on scientific-theoretical methods.

Key words: *European integration, social policy, society, political system, associations, socio-economic relations.*